

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		Magyar nyelv II (Lexikológia, szemantika), LLM2221					
2.2 Az előadásért felelős tanár neve			dr. Csomortáni Magdolna, egyetemi adjunktus; dr. Németh Boglárka, egyetemi adjunktus				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Csomortáni Magdolna, egyetemi adjunktus; dr. Németh Boglárka, egyetemi adjunktus				
2.4 Tanulmányi év	I.	2.5 Félév	II.	2.6. Az értékelés módja	Vizsga	2.7 A tantárgy típusa	1.Kö 2. Sz

3. Teljes becsült idő

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					Óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					25
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					15
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					25
Konzultáció					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám		69			
3.8 A félév össz-óraszám		125			
3.9 Kreditszám		5			

4. Előfeltételek

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• Tanterem, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• Tanterem, vetítő, laptop

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C5.1 – A magyar nyelv standard szókészletének bemutatása, és annak alkalmazása a szövegalkotásban, -fordításban és a szóbeli kommunikációban.</p> <p>C5.2 – A lexikális rendszerezések, a lexikális elemek, jelenségek magyarázata, a magyar szóbeli és írott szövegek lexikológiai elemzése.</p>
Általános kompetenciák	<p>CT2 – A csoporton belüli hatékony együttműködés, az egyének közötti kommunikációs tevékenység és sajátos szerepvállalás a lexikológia tanulmányozása során.</p>

7. A tantárgy célkitűzései

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A lexikológia alapkérdéseinek bemutatása az általános és szakmai kompetenciák megalapozása, fejlesztése céljából.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<p>A mai magyar nyelv lexikális jelenségeinek szinkronikus leírása a diakroniához való illeszthetőség módszertani elvének alapján.</p> <p>Szinkron és diakrón vizsgálatokon alapuló lexikológiai projektek kidolgozása.</p> <p>A szinkron és diakrón lexikológiai kutatások legújabb irányzatainak, eredményeinek megismertetése.</p> <p>A lexikon síkjának mában megragadható fejlődési tendenciáinak, nyelvi normabeli és nyelvhasználati különbségeinek a feltárása.</p> <p>A lexikológia elméleti kategóriáinak, vizsgálati szempontjainak, elveinek, módszereinek a gyakorlati alkalmaztatása.</p> <p>Az önkifejezés és szerepvállalás, a szakmai kapcsolatteremtés megalapozása.</p>

8. A tantárgy tartalma

8.1.1. Előadás LEXIKOLÓGIA	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1: Bevezetés a lexikológiába.	Előadás, szemléltetés	
2: A szó és a szókészlet.	Előadás, szemléltetés	
3: A szókészlet statisztikai vizsgálata. A lexikon és a szótár. A lexikográfia paradigmaváltása. A szótárak típusai.	Előadás, szemléltetés	
4: A szókészlet kronológiai tagolódása. 1.	Előadás, szemléltetés	
5: A szókészlet szociolingvisztikai tagolódása. 1.	Előadás, szemléltetés	
6: A szókészlet változásai.	Előadás, szemléltetés	
7: Összefoglalás.	Előadás, szemléltetés	

Könyvészet

A mai magyar nyelv (Cikk- és tanulmánygyűjtemény) II. Összeállította Keszler Borbála. Bp., 1993. (MMNySzgy.)

Antal László, *A jelentés világa*. Bp., 1978.

A szinonimitásról. Szerk. Gecksó Tamás, Spannraft Marcellina. Bp., 1998.

A szlengkutatás útjai és lehetőségei. Szerk. Kis Tamás. Debrecen, 1997.

Bakos Ferenc, *A magyar szókészlet román elemeinek története*. Bp., 1982.

Bárczi Géza, *A magyar szókincs eredete*. Bp., 1958.

Bencédy József–Fábián Pál–Velcsov Mártonné, *A mai magyar nyelv*. Bp., 1991. 459–501, 503–544.

Benkő László, *Az írói szótár*. Bp., 1979.

H. Bottyánfy Éva–Horváth Mária–Korompay Klára–D. Mátyai Mária, *Bevezetés az egyetemi magyar nyelvészeti tanulmányokba*. Bp., 1998.

Fábián Pál–Szathmári István–Terestyéni Ferenc, *A magyar stilisztika vázlata*. Bp., 1958.

Forgács Tamás: *Bevezetés a frazeológiába. A szólás- és közmondáskutatás alapjai*. Bp., 2007.

- Fóris Ágota: *Szótár és oktatás*. Pécs, 2002.
- Gecső Tamás, *Lexikális jelentés, aktuális jelentés*. Bp., 2000.
- Hagyományos nyelvtan – modern nyelvészet. Szerk. Telegdi Zsigmond. Bp., 1972.
- A. Jászó Anna (főszerk.): *A magyar nyelv könyve*. Bp., 1991. 159–186, 419–457.
- Károly Sándor, *Általános és magyar jelentéstan*. Bp., 1970.
- Károly Sándor, *A Magyar Szinonimaszótár és a szinonimitás*. MNy. LXXVI, 143–56.
- Kenesei István: A szófajok. In: *Magyar nyelv*. Szerk. Kiefer Ferenc. Bp., 2006. 80-109.
- Keszler Borbála: *A mai magyar nyelv* (Cikk- és tanulmánygyűjtemény) II. Bp., 1993.
- Kiefer Ferenc: *Jelentéelmélet*. Bp., 2000.
- Kiefer Ferenc: *Irányzatok és problémák a mai jelentéstudományban*. NyK. 77: 359–82.
- Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Bp., 1995.
- É. Kiss Katalin-Kiefer Ferenc-Siptár Péter: *Új magyar nyelvtan*. Bp., 1998.
- Kövecses Zoltán-Benczes Réka: *Kognitív nyelvészet*. Bp., 2010.
- Kurtán Zsuzsa: *Szakmai nyelvhasználat*. Bp., 2003.
- Lexikalista elméletek*. Szerk. Kálmán László, Trón Viktor, Varasdi Károly. Bp., 2002.
- T. Litovkina Anna – Wolfgang Mieder: „A közmondást nem hiába mondják”. *Viszsgálatok a proverbiumok természetéről és használatáról*. Bp., 2005.
- Magyar grammatika*. Szerk. Keszler Borbála. Bp., 2000. 305-345.
- Magyar nyelv*. Szerk. Kiefer Ferenc. Bp., 2006.
- Magyar nyelvtörténet*. Szerk. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc. Bp., 2003.
- Mai magyar nyelvi gyakorlatok. II.* Szerk. Balázs Géza és Tolcsvai Nagy Gábor. Bp., 1990.
- Papp Ferenc, *A lexémák alaki szerkezete, szófaja és jelentésgazdagsága*. MNy. LXVIII, 23–33.
- Parapatics Andrea: *Szlangszótár*. Bp., 2008.
- Péntek János, *A tájszók leíró szempontú osztályozásáról*. NyIrK. XVI, 231–40.
- Picoche, Jacqueline: *Précis de lexicologie française*. Paris, 1977.
- Uő.: *Structures sémantiques du lexique français*. Paris, 1986.
- Poliszémia, homonímia*. Szerk. Gecső Tamás. Bp., 1999.
- Pusztai Ferenc: *A lexikológia helye és helyzete*. MNy. LXXXV, 314–27.
- Rácz Endre, *A homonímák szépirodalmi előfordulásairól*. TanSzók. 157–206.
- Rácz Endre – Szathmári István (szerk.) *Tanulmányok a mai magyar nyelv szókészlettana és jelentéstana köréből*. Bp., 1980 (TanSzók.).
- Saussure, Ferdinand de: *Bevezetés az általános nyelvészetbe*. Bp., 1967.
- Szilágyi Ferenc: *A magyar szókincs regénye*. Debrecen, 1993.
- Szilágyi N. Sándor: *Hogyan teremtsünk világot?* Kolozsvár, 1996.
- Szilágyi N. Sándor: *Elmélet és módszer a nyelvészetben*. Kolozsvár, 2004.
- Tanulmányok a mai magyar nyelv szókészlettana és jelentéstana köréből*. Szerk. Rácz Endre és Szathmári István. Bp., 1980 (TanSzók.).
- Telegdi Zsigmond (szerk.): *Hagyományos nyelvtan – modern nyelvészet*. Bp., 1972.
- Tolcsvai Nagy Gábor: *A nyelvi norma*. Nytud.Ért. 144. sz. Bp., 1998.
- Zsemlyei János, *A mai magyar nyelv szókészlete és szótárjai*. Kolozsvár, 1996.

8.1.2. Szeminárium / Labor LEXIKOLÓGIA	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1: Bevezetés.	Beszélgetés, megbeszélés	
2: A szótár és a szótártípusok. Lexikográfiai gyakorlatok. Szótárolvasás és -szerkesztés.	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív oktatási módszer	
3: A lexikon eredet szerinti szócsoportjai.	Kiselőadás, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív oktatási módszer	
4: A lexikon tulajdonnevei I.	Kiselőadás, vita, megbeszélés, szemléltetés	
5: A lexikon tulajdonnevei II.	Kiselőadás, vita, megbeszélés, szemléltetés	
6: A lexikon nyitottsága a neologizmusok tükrében.	Kiselőadás, vita, megbeszélés, szemléltetés	
7: A szójelentés fajtái a belső nyelvváltozatok szókészletében.	Kiselőadás, vita, megbeszélés, szemléltetés	

Könyvészet

- A szlengkutatás útjai és lehetőségei*. Szerk. Kis Tamás. Debrecen, 1997.
- Bárczi Géza: *A magyar szókincs eredete*. Bp., 1958.
- Uő.: *A magyar nyelv francia jövevényszavai*. Bp., 1935.
- H. Bottyánfy Éva–Horváth Mária–Korompay Klára–D. Máta Mária, *Bevezetés az egyetemi magyar nyelvészeti tanulmányokba*. Bp., 1998. 9–50;

Fóris Ágota: *Szótár és oktatás*. Pécs, 2002.
 Kálmán Béla: *A nevek világa*. Bp., 1967
 Kiefer Ferenc: *Jelentélmélet*. Bp., 2000.
 Kiss Gábor-Pusztai Ferenc: *Új szavak, új jelentések. 1997-ből*. Bp., 1999.
 Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Bp., 1995.
 Kniezsa István: *A magyar nyelv szláv jövevényszavai*. Bp., 1955.
 Kövecses Zoltán-Benczes Réka: *Kognitív nyelvészet*. Bp., 2010.
 Kurtán Zsuzsa: *Szakmai nyelvhasználat*. Bp., 2003.
 Magay Tamás: *Szótárak és használóik*. Bp., 2006.
 Mínya Károly: *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*. Bp., 2003.
 Mínya Károly: *Új szavak. Nyelvünk 1250 új szava értelmezésekkel és példamondatokkal*. Bp., 2007.
 Magyar dialektológia. Szerk. Kiss Jenő. Bp., 2001. 25–30.
 Parapatics Andrea: *Szlengszótár*. Bp., 2008.
 Péntek János, *A tájszók leíró szempontú osztályozásáról*. NyIrK. XVI, 231–40.
 Poliszémia, homonímia. Szerk. Geccső Tamás. Bp., 1999.
 Szilágyi N. Sándor: *Hogyan teremtsünk világot?* Kolozsvár, 1996.
 Zsemlyei János, *A mai magyar nyelv szókészlete és szótárai*. Kolozsvár, 1996.

8.1 Előadás SZEMANTIKA	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető előadás: gyakorlatok	Frontális problematizálás; csoportmunka	
2. Jelentésfelfogások, szemantikai irányzatok	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
3. Jelentéstípusok	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
4. Poliszémia és homonímia	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
5. A jelentésváltozás	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
6. A főnevek és a referencia. A melléknevek szemantikája	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
7. Időszerkezet és eseményszerkezet	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
Könyvészet		

Kiefer Ferenc: *Jelentélmélet*. Corvina, é. n. [2000] (részletek).

Kenesei István 2012. Jelentések. In uő (szerk.) *A nyelv és a nyelvek*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 142–155.

Szili Katalin 2009. Szavak dialógusa. *A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata* 2009/1–2: 15–26. Web: http://real.mtak.hu/74767/1/THL2_2009_1-2_015-027.pdf

Pethő József 2004. *Jelentéstan*. Bölcsész Konzorcium, Budapest, 9–84. Web: <http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Magyar/107Peth%F5/JELTANVEGLEG.pdf>

8.2 Szeminárium / Labor **SZEMANTIKA**

	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Jelek	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	Általános (minden szemináriumra érvényes) megjegyzés: <i>a kijelölt szemináriumi témák közül a csoportokba szerveződő egyetemi hallgatók választanak egyet-egyét. Az anyagot közösen (saját belátásuk szerinti lebontásban) előkészítik a megfelelő szakirodalom felhasználásával. Ezt a szeminárium előtti napokban együtt megbeszéljük, a felmerült kérdéseket tisztázzuk. A szemináriumi előadásra ezeket követően kerül sor.</i>
2. Szemantika vs. pragmatika	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
3. Szinonímia, antonímia és ellentmondás	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
4. A jelentésmező és a fogalmi hierarchia	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
5. Az állandósult szókapcsolatok jelentése	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
6. Az igei argumentumszerkezet és a tematikus szerepek	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába; csoportmunka; egyéni munka	
7. Összegzés, a félévi teljesítmény kiértékelése	Frontális előadás, problematizálás, a diákok bevonása a kérdések és a lehetséges megoldások megfogalmazásába	

Könyvészet

Kiefer Ferenc: *Jelentélmélet*. Corvina, é. n. [2000] (részletek).

Kenesei István 2012. Jelentések. In uő (szerk.) *A nyelv és a nyelvek*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 142–155.

Szili Katalin 2009. Szavak dialógusa. *A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata* 2009/1–2: 15–26. Web: http://real.mtak.hu/74767/1/THL2_2009_1-2_015-027.pdf

9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A lexikológia és lexikográfia tantárgy tartalma megfelel a más egyetemeken tanított megegyező tantárgyak tartalmával.
- A szemantika tantárgy tartalma megfelel a hasonló profilú egyetemi karok, pl. ELTE Bölcsészettudományi Kar, akkreditált magyar szakos oktatása keretében tanított szemantika tantárgy tartalmának.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás LEXIKOLÓGIA	Jelenlét (1 hiányzás lehetséges pótlással), az ismeretek pontossága, logikus rendszere, adekvát szaknyelvhasználat, a tudásértékelő magatartás	Vizsgadolgozat, aktív részvétel az előadásokon (70%)	50%
10.5 Szeminárium LEXIKOLÓGIA	Kötelező jelenlét (1 hiányzás engedélyezett pótlással). A kiselőadások szakszerűsége	Teszt, aktív részvétel a szemináriumokon (30%)	
10.4 Előadás (Szemantika)	A szemantika tárgyalt alapkérdéseinek, megközelítési szempontjainak ismerete. Az egyes szemantikai viszonyok belső tagolása és külső kapcsolataik ismerete. A szakkifejezések értő használata. A szakismeretek és a mindennapi nyelv kreatív összekapcsolása.	Írásbeli vizsga (50%)	50%
10.5 Szeminárium / Labor (Szemantika)	Szemantika: A szemináriumok látogatása. Aktív bekapcsolódás a témák megbeszélésébe. A szemantika tárgyalt alapkérdéseinek, megközelítési szempontjainak ismerete. Az egyes szemantikai viszonyok belső tagolása és külső kapcsolataik ismerete. A szakkifejezések értő használata. A szakismeretek és a mindennapi nyelv kreatív összekapcsolása.	Írásbeli vizsga (50%)	
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> • Az elméleti alapismeretek elsajátítása és gyakorlati alkalmazása. 			

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar	Semnătura titularului de curs practic
2020.04.19.			

Data avizării departament	Semnătura Directorului de Departament